

НАУКОВО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ПІДґРУНТЯ СТРАТЕГІЧНОГО ЦІЛЕПОКЛАДАННЯ ПРИ РОЗРОБЦІ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

*Болдовська К.П., канд. екон. наук, доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

За сучасних умов глобалізації регіон став суб'єктом економічного розвитку і займає пріоритетне місце в економічному просторі. У глобальному масштабі роль регіону полягає у формуванні своєї конкурентоспроможності, що сприяє залученню в нього інвестицій, інновацій, робочої сили та інших факторів виробництва. У національному масштабі суб'єктність регіону пов'язана із здійсненням соціальної функції держави, яка полягає в забезпеченні умов відтворення населення та бізнес-структур.

При цьому забезпечення державної єдності, вирішення проблем підвищення ефективності управління державою, усунення економічної і бюджетної асиметрії має розглядатись в контексті розробки і реалізації ефективної регіональної політики, підвищенні авторитету державного апарату управління і зміцнення довіри до нього з боку регіонів і всього населення.

Відкритість економіки і глобальна конкуренція визначають необхідність створення регіоном умов для забезпечення його конкурентоспроможності шляхом вирішення пріоритетних стратегічних завдань.

Необхідність визначення стратегічних цілей в регіональних концепціях, програмах розвитку, в практиці цільового формування бюджетної, податкової, структурної та інших складових економічної політики, оцінки ефективності державного управління, розділення повноважень між рівнями і органами управління свідчить про посилення довгострокового цільового аспекту керованого розвитку регіону. Цілі є основою побудови економічних вимірювань і

визначають ефективність управління. Відображення різних інтересів у стратегічних цілях регіону і забезпечення на цій основі суспільної підтримки стає важливим фактором регіонального розвитку.

Так, серед цілей політичного характеру, на які має спиратися ефективна регіональна політика України, відзначимо:

- забезпечення правових, економічних і соціальних засад розвитку економіки;

- становлення і забезпечення гарантій місцевого самоврядування;

- створення єдиного економічного простору та ін.

Вирішення цих проблем, дає можливість розглядати всі інші цілі (економічні, соціальні, екологічні, демографічні тощо) на регіональному рівні.

Зокрема, серед основних соціально-економічних цілей регіональної політики виокремлюють:

- створення передумов для економічного зростання регіону;

- вирівнювання соціально-економічних умов, забезпечення єдиних мінімальних стандартів та раціонального соціального захисту, гарантування прав громадян незалежно від економічних можливостей регіону тощо.

Узагальнюючи наукові дослідження стратегічного цілепокладання, при розробці стратегій розвитку регіонів можна відзначити такі основні завдання для досягнення пріоритетних цілей розвитку регіону:

- забезпечення якісного прориву в рівні життя населення;

- відродження промисловості за допомогою додання їй інноваційної якості, організації інноваційних центрів і технопаркових зон на території регіону;

- формування в широких масштабах сучасної ринкової і соціальної інфраструктури;

- створення умов для ефективної реалізації національних проектів на території окремого регіону;
- здійснення ефективної інтеграції національних підприємств до світової економічної системи;
- забезпечення зайнятості наявного працездатного населення і стимулювання припливу кваліфікованої робочої сили на територію регіону;
- стратегічний розвиток великих міст як мегаполісів міжнародного рівня;
- забезпечення реалізації нової просторової стратегії розвитку регіону з винесенням ряду підприємств в адміністративні райони зі створенням рекреаційних центрів;
- забезпечення реалізації принципів стійкого розвитку регіону в середньостроковій і довгостроковій перспективі з врахуванням вирішення завдань з охорони довкілля;
- реалізація програми сільського господарства і підвищення рівня життя населення в сільській місцевості, розробка і реалізація нових форм взаємодії міста і села.

Реалізація зазначених завдань можлива шляхом застосування ефективних методів регіональної політики, а саме: прямих і непрямих. Прямі методи регіональної політики – пряме державне фінансування регіонів, тобто надання державою трансфертів, субвенцій (поточних та інвестиційних). За непрямих методів держава створює сприятливі умови для розвитку регіонів. Своєю чергою, для реалізації останнього методу використовують такі інструменти:

- нормативне регулювання шляхом встановлення загальних правил (наприклад, податкове законодавство);
- оперативне коригування у відповідність з реальними завданнями (наприклад, ставки податків можуть коригуватися шляхом зміни законів);
- координація і загальне спрямування діяльності регіонів, сприяння успішній реалізації завдань;

– визначення пріоритетів і стимулювання їх застосування і розвитку в регіоні.

Також відмітимо, що держава може надати рівні права, але їх використання – проблема кожного регіону. Створити сприятливі умови у їхньому масштабі неможливо, але можливе їх вирівнювання на базі застосування таких базових принципів:

– принцип комплексності у вирівнюванні соціально-економічних рівнів розвитку регіонів (поліпшення якості життя людини).

– принципи компенсування, тобто відмінності, які не можна подолати, мають бути компенсовані.

Як основні недоліки процесу стратегічного цілепокладання при розробці концепції розвитку регіону варто зазначити таке:

– регіональні цілі макrorівня не завжди враховують національні, що зокрема, пов'язано з відсутністю в країні єдиної системи формування цілей і стратегій на всіх рівнях: національному (з галузевими і територіальними розрізами), регіональному, муніципальному;

– спостерігається відсутність чітких формулювань цілей на всіх рівнях;

– не завжди розробляються всі елементи структури цілі: семантична частина, цільові показники, кількісні значення;

– слабо розвинені зв'язки між цілями одного і різних рівнів, оскільки вони недостатньо структуруються в часі і просторі.

Таким чином, слід здійснювати науково-методичний аналіз стратегічних цілей регіону, який дозволить визначити структурно-процесні елементи, котрі слід враховувати при розробці методології стратегічного цілепокладання розвитку регіону.